

Evolucija in sreča

Zbor za publiko po predstavi [Evolucijski zdrsi](#), 12.2.2017 v Stari mestni elektrarni – Elektro Ljubljana.

Namesto uvoda – nekaj o Zboru

Že samo ime projekta Zbor za publiko pove, da ima publika glavno besedo. Ustvarjalci nagovarjajo s predstavo, novinarji in kritiki imajo medijski prostor, publika pa redko priložnost, da pove kaj si misli. Zato je pri nas glavna publika. Da obiskovalke in obiskovalci povedo kaj si mislijo, kaj in kako so gledali in videli, kako so se počutili, kakšna vprašanja jim poraja videno. Vsi so dobrodošli, vsak lahko pove kaj si misli. Pogovarjamo se. Do sedanji Zbori so bili zelo različni. Včasih beseda težko steče, včasih tudi odteče v reke in struge življenja. Ne prav redko smo v dveh taborih, za in proti, vzpostavi se »odvetniški« sistem. Toda pomembno je, da se pogovarjamo, da gre za prostor sprejemanja vseh mnenj, da marsikatero z debato dobi jasnejšo obliko, več argumentov za utrditev ali nov uvid. Da se odpre horizont na katerega nismo sprva morda niti pomislili. Pogovori so tudi odsev marsičesa, družbe, naših pogledov, tudi stereotipov. Drugače gledajo redki obiskovalci uprizoritvenih umetnosti od profesionalne publike in ustvarjalcev. Preko pogovorov se razvija tudi bolj poglobljeno branje predstav. Gledališče in ples sta veščini, zakodiran svet, ki ima svoja pravila in prav je, da smo nanje pozorni. Ne gre za prosti tok, gre za premišljene stvaritve, ki so jih ustvarjalci snovali, vadili, zato je prav, da vidimo več kot samo sporočilo ali zgodbo. Da detektiramo detajle, odločitve, znake in njihovo umeščenost v celoto dogajanja.

Evolucija. Sreča ali razvoj?

Na dan Zbora smo praznovali 208 let od rojstva Charlesa Darwina. Ustvarjalci so predstavo označili za poljudnoznanstvenofantastični odrski dokumentarec po motivih romana Galapagos Kurta Vonneguta. Ta se je spraševal: *»Ali je mogoče dvomiti o tem, da so bili tako težki možgani v evoluciji človeške vrste krivi za zlo, ki smo ga videli ali slišali kratko malo vsepovsod? Ne. Nič drugega ni moglo biti krivo. Zemlja je bila zelo nedolžen planet, če izvzamemo tiste velikanske možgane.«* Predstava je potekala skozi tri »informacijske« kanale. Najprej smo na naši levi strani spremljali modre misli velikih ali samo pomembnih mož. Izpisane so bile na ekranu. Einstein je, recimo, zastopan z mislijo, ki pravi, da ga je njegovo znanje oviralo pri velikih odkritjih. Da ni mogel pozabiti tega, kar je vedel pri snovanju. Na odru se je odvijala zgodba potujočih na ladji do otoka. Glas v ozadju, na premieri in ponovitvi v živo, Ivana Lotriča je bral odlomke iz romana. Pred nami pa, kot že omenjeno, zgodba »v živo«. O biologinji, ki jo preganjajo povsem »navadne tegobe«, paru, ki je pričakoval otroka. V odrskem delu izvemo natančno kakšna je njihova zgodba. Rodi se jima dlakava deklica, mama umre. Prispejo do otoka. V tem delu smo videli inventivno uporabo videa (senčne, »žive« ženske na posnetem videu). Naracija predstave je šla v smeri napovedi predstave: *»Evolucija je slepa in neumna. Smer evolucije ni vnaprej določena, pač pa jo določajo naključja iz okolja. Živalska vrsta lahko v evoluciji postaja kompleksnejša ali preprostejša, v vsakem primeru pa je vedno bolj prilagojena na življenjsko okolje. Z vidika človeškega življenja se evolucija dogaja počasi in ne vpliva neposredno na posameznika. Učinki evolucije so opazni šele čez nekaj generacij...«*. Preprosto sporočilo je šlo v meri večje sreče, evolucionjskih poti, stanpoti in mankov, ki so za to potrebni. Eno od možnih, po romanu, fantazijskih sporočil.

Zbor

Med nami je bila edina biologinja – dramaturginja predstave. Zanimiva izbira študijev, ni kaj. Večina prisotnih je brala Vonneguta, toda ne romana na katerem temelji predstava. Najbolj se je razmahnila debata o zgodbi predstave. Kako razumemo evolucijo, kje smo sedaj, kam bi morebiti utegnili zapluti. Večine se je zgodba dotaknila. Kar je vodilo v razmislek kaj vse nas danes pri sreči ovira, kaj vse sami

(hote ali ne hote) storimo. Sreča se je izpostavila kot tema debate. Kar nekaj mnenj se je znilo s fantazijskim sporočilom predstave, da za srečo potrebujemo manj miselnih naporov. Zakaj se to dvoje izključuje, smo mleli.

Postavitev predstave, trije kanali sporočanja (dogajanje na odru, projekcije izjav in živ glas v offu) je pravzaprav podpirala odrsko naracijo, vsa sporočila so krepila eno zgodbo. Nekomu se je zdelo to tako, kot da ima računalniku odprtih več zavihov hkrati. Drugim je dopuščalo osredotočanje na predstavo v smislu, da jih ni medlo z nebrojem informacij. Tretji smo v tem postopku prepoznali ilustriranje, več kanalov je torej podajalo isto informacijo. Glas v offu so razumeli kot božji glas, hm, kot moški glas, spraševali so se kako so bile izbrane izjave velikih in pomembnih in zakaj samo moški? Zakaj ravno ti gospodje, ne kakšen ali kakšna druga gospa. Razumeli smo, da je deklica posebna, bolj dlakava, toda ali je bila vizualno kostumska odločitev, da nosi krzneni plašč, namenjena še kakšnemu pomenu kot zgolj poudarjanju »dlakavosti«? Debata o znakih predstave je torej utrdila ali razpršila samo zgodbo in način postavitve. Preprosto: je bila zgodba zgolj prelita na oder oziroma kako so jo gledališki znaki podpirali, kaj vse je ostalo odprto, kaj je bilo odveč in tako naprej, nazaj in dalje.